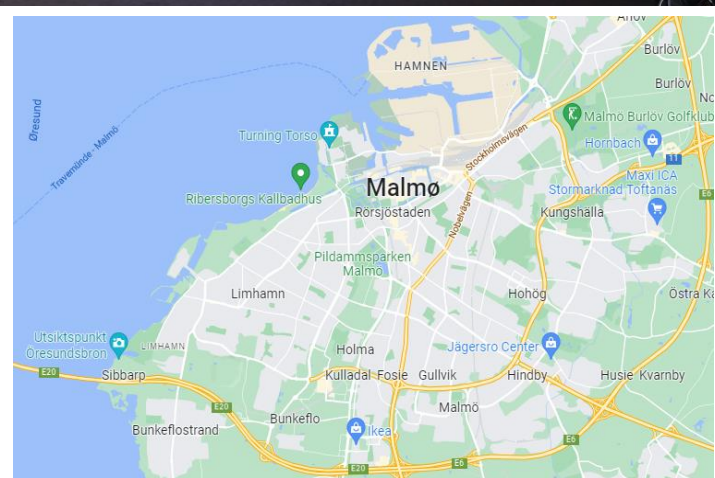

Rapport fra Studietur til Malmø

16. og 17. juni 2022

DELTAGERE

Klima & Miljøudvalget

Udvalgsformand Jørgen Ahlquist
Udvalgsmedlem Alex Fritz Sørensen
Udvalgsmedlem Anders Rohr Jørgensen
Udvalgsmedlem Dino Selimovic (begge udvalg)
Udvalgsmedlem Jørn Boesen Andersen
Udvalgsmedlem Kurt Bjerrum

Plan & Byudviklingsudvalget

Udvalgsformand Henning Ravn
Udvalgsmedlem Dino Selimovic (begge udvalg)
Udvalgsmedlem Hans Erik Møller
Udvalgsmedlem Henrik Andersen
Udvalgsmedlem Karsten Degnbol
Udvalgsmedlem Klaus Sandfeld
Udvalgsmedlem Mussa Utto

Esbjerg Kommune:

Kommunaldirektør Rikke Vestergaard
Direktør for Teknik & Miljø Erik Jespersen
Chef for Miljø & Byggeri Christina Føns
Drift & Anlægschef Morten Andersson
Lufthavnschef Susanne Kruse Sørensen
Byudviklingschef Peer Rexen
Stadsarkitekt Morten Harder
Kontorchef Ole Beck Andersen

Oplægsholdere:

Ilmar Reevalu
Mats Olsson

Tidl. Borgmester i Malmø
Arkitekt SAR/MSA, Urban Development Strategies, Lindham
(tidl. Stadsbygningsdirektør, Malmø)

TORSDAG 16. JUNI 2022

Busturen fra Esbjerg til Malmø

På vejen til Malmø besøgte vi den nye bydel Hyllie, der er placeret ved en station på den nye jernbane fra Malmø til København.

Midt i byen er det store indkøbscenter Emporia med moderne arkitektur ved indgangen vendt mod byens torv.

Her er også stationen med undergrundsbane til, og Malmø Arena ligger midt i byen.

Vi gik tur i de centrale boligkvarterer og oplevede dem som venlige med god harmoni mellem hushøjder og gadebredder. Der var ikke mange biler i gaderne, da der fandtes gode P-muligheder i visuelt gemte P-huse, tæt på beboelse og kontorer. Byen var meget grøn, selv om den var ny og tæt.

Der var gode eksempler på fortætning i karreernes gårdrum, og vi så et godt eksempel på, hvordan man kan etablere et elevatorårn på en ny bebyggelse.

Her var også et talentfuldt eksempel på en karre, der åbnede sig og var en mellemting mellem stang- og karrebebyggelse. Det grønne skulle vise sig at være fremherskende i Malmø også, og at det var en tradition og kultur.

Rundvandring fra Turning Torso i kvarteret Bo01 m. Mats Olsson Fokus på byliv og offentlige rum, boliger ved vandet, arkitektur m.v.

Bydelen er etableret på den tidligere industrihavn, hvor SAAB-fabrikken lå, og er udvidet på det tilstødende tidligere Kockums skibsværfts område.

Området ved Bo01 har meget varieret byggerstil. Men som vi også så fredag i Sluseholmen er der flere bygninger, hvor kernen er det samme, men der arbejdes med forskelligt facadeudtryk.

Bydelens boligområder består af meget varierede boligformer. Fra det høje Turning Torso, der står som et vartegn for området, over etageboliger op til 8-10 etager med havudsigt, og som indrammer bebyggelsen og skærmer mod vestenvinden fra Øresund til de smågrønne intime havemiljøer, der ligger beskyttet mod vind og vej i midten.

Oplevelsen af kvalitet i området er tydelig både i arkitektur og ned i detaljebearbejdning og materialevalg. Den tætte bebyggelse giver indsigt i hinandens tilværelse, og man tager sig af hinandens børn.

Der er mange velhaverboliger, men også det der svarer til almene boliger.

På den sydvendte mole er der store opholdsarealer, hvor hele Malmøs befolkning kan komme og mødes på tværs af etnicitet, og der er en tydelig badekultur i området

I området har der bevidst været arbejdet med sammenhængen mellem det private, semioffentlige og offentlige rum for at skabe mødesteder.

Der er meget grønt og blåt i området, hvor både begrønningen og vandet er med til at skabe byrum, som er rare at opholde sig i.

Et smart greb er, at de arbejder med forskellige type af belægning, så man ved, hvornår man kommer i områder med biler. Det hjælper børnefamilierne til at afgrænse, hvor børnene må gå.

Kommunen har investeret i de offentlige arealer, men koordineret det med de private bygherrer, så der er en glidende overgang mellem arealerne. Dermed er det både offentlige og private penge.

Imellem Bo01 og den gamle bydel har man placeret Malmøs nye universitet. Universitetet er attraktivt med høj kvalitet i indretning og arkitektur, og tiltrækker mange på grund af nye tværfaglige studiesammensætninger.

Hele den nye bydel grænser direkte mod det gamle Malmø med smukke kanaler og broer som overgang.

Overfladevandet er håndteret på overfladen nogle steder i stil med renderne i det indre Ribe. Havvand er trukket ind i bydelen med mulighed for biodiversitet både i vand og på overfladen.

Et greb i forhold til at sikre både sammenhæng og diversitet i bebyggelsen var, at der var givet nogle rammer, der var forskellige, til arkitekter/projektejer til udvikling, men samtidig skulle de konsultere en og samme arkitekt som skulle sikre, at der trods diversiteten var sammenhæng, og at projektet var tro mod den overordnede vision.

Guidet bustur m. Mats Olsson fra Turning Torso til Triangeln Inkubatorer (MINC og MEC), Malmø Universitet, Saluhall, Ribersborg badeanstalt, bymiljøer med fungerende byliv (Slottsstaden), interessante udvidelser (Stadsbiblioteket) m.m.

Boligbebyggelsen i Slottsstaden består af stangbebyggelser i op til 10 etager.

Der er grønne velplejede arealer mellem boligblokkene, og der er kort vej til stranden og badeanstalten, og det grønne fritidsområde langs vandet med boldbaner.

Byggeriet er fra 40erne til 60erne, og det er bemærkelsesværdigt, at de tidstypiske små butikslokaler i bunden af bygningerne her stadigvæk er fyldt med specialvarer. Man kan købe alt i gaden.

Boligerne er overvejende ejerboliger, men konverteret hertil.

Byvandring fra Triangeln

Fokus på byliv, pladser, arkitektur, bygningshøjder m.v. gennem det centrale Malmø via Centralstationen med Citytunneln til hotellet

Vi gik gennem det gamle Malmø fra Triangeln, hvor der er blandet arkitektur fra alle tidsepoker fra 1900 til 1980'erne. Blandet som i Esbjerg giver det et indtryk af fortsat udvikling over hele perioden.

Ad strøget så vi også bevarelse af gamle huse fra det tidlige Malmø.

Ved kanalen mødte vi et godt eksempel på indpasning af fire 10 etagers højhuse. De virkede ikke dominerende, da de stod på en platform af to etager, og den høje del var tilbagerykket, så solen kunne falde uhindret ned i gade og byrum. De var heller ikke indkigsproblemer pga. god afstand, og der var ikke turbulens.

Her var et møderum for byens borgere og et rum hvor der kan foregå kulturelle møder.

Vi gik videre over et stort torv, der er planlagt til markedsplads og som indeholder en bybusstation i den anden ende. Den fik ikke alle øje på, da den var fint skærmet af træer og bevoksning. Omkring torvet var der hoteller og cafeer, alle med fortovsservering, der giver byliv.

Videre til Lille torv. Her var det fyldt med mennesker på de fortovscafeer der omkranser Lilletorv. På vej mod hotellet gik vi over Store torv, hvor der var opstilling til koncert på en stor tribune. Pladsen kan rumme sådanne store arrangementer.

Pladserne i Malmø er planlagt til forskellige formål, og det har man kunnet, da der er mange pladser i Malmø. Vi mangler pladser i Esbjerg.

Pladser skal være planlagt som udposninger på det offentlige rum og kan ikke placeres i karreers gårdrum. I gårdrum er der en følelse af privathed, en atmosfære, som ikke appellerer til besøg.

Parkerne virkede mere frodige og mere vilde. Belægningen var ofte grus i stedet for fliser.

Begrønningen af pladserne og gaderne med lette træer og mere vilde blomster understøttede de gode opholdsrum. Bænke var ofte placeret og udformet, så de i sig selv dannede opholdsrum.

FREDAG 17. JUNI 2022

Transformationsfortælling v/ tidl. Borgmester i Malmø Ilmar Reepalu og Arkitekt SAR/MSA Mats Olsson, tidl. Stadsbygningsdirektør i Malmø

Med lukningen af værftet mistede Malmø op mod 35.000 arbejdspladser, svarende til 15 procent af befolkningen på det tidspunkt. Der blev nedsat et triple helix samarbejde mellem det offentlige, erhvervslivet og uddannelser om at finde vej ud af krisen med lukning af værftet. Løsningsmodellen blev ny industri i området, men det lykkedes ikke.

Da Ilmar kommer til vælger han at gå en helt anden vej med fuld opbakning fra byrådet. Reelt er det den socialdemokratiske borgmester, som lukker industriproduktionen.

Ilmar og byrådet formulerer en Stadsbygnad vision, som består af følgende:

- Kultur
- Bolig
- Næringsliv (erhverv)
- Kundskab (uddannelse)
- Grøn/blå
- Nære (tryghed)

De besøgte Bilbao, Barcelona, Torino, Lyon og tog også til Sydamerika.

Ilmar skabte en storytelling, hvor de bygger en historie/billede, som kan ses og forstås for fremtidens udvikling.

De arbejdede bevidst med storytelling ved at udgive egen avis. De brugte også anledningen – en Bomesse hvor deres arbejde blev vist frem - medieværdien, anerkendelsen har også været vigtig for deres arbejde.

Nogle af de principper de arbejdede med:

- Cyklister og fodgængere skulle have forrang
- Det skulle være et rum for mennesker, nydelse, livskvalitet, overraskelser og komfort
- Biodiversitet
- Et fyrtårn (Universitetet)
- Skabe et inkubatormiljø - 2 år så skal virksomheden videre

Strategiske projekter:

Kultur: De skabte en kultur- og kunstscene med Malmø Opera som generator for mere.

Uddannelse: De fik skabt grundlaget for at etablere et universitet (Høgskola). I 1995 gik arbejdet i gang, og i 2007 var der 22.000 studerende. Staten støttede op om projektet og satte midler af. De arbejdede bevidst med en profil på universitetet, som ikke var kendt andre steder, og som samtidig tog hul på fremtidens tendenser i udbuddet af uddannelser.

De har arbejdet meget målrettet med at se på, hvordan udviklingen af universitetet kan understøtte deres udvikling. Der blev set på, hvordan universitet kunne fokusere på nye områder eller skabe nye områder ved at kombinere allerede eksisterende fag på en ny måde inden for de brancher de kunne understøtte med deres erhverv.

Helt bevidst blev universitetet placeret i midtbyen, så den kan understøtte bylivet – og dermed være en bylivsgenerator.

Bo01 blev det tredje strategiske projekt. Bo01 blev bevidst skabt for at prøve nye ideer af for bosætning, det skulle være en blandet by med diversitet i befolkningen. Man arbejdede bevidst med nye metoder i samarbejde med arkitekter og investorer. Turning Torso blev udviklet for at skabe international opmærksomhed og fungerer som regional driver.

Malmø blev hjulpet af, at den svenske stat satte penge af til at understøtte byggeri. Man kunne få 30 procent i tilskud. Prioriteringen var klima og bæredygtighed, og derfor blev det det bærende ift. Bo01.

Det fjerde var, at de helt bevidst arbejder med, hvilke funktioner, der kan flytte sammen og som kan skabe mere værdi. F.eks. flyttede SVT (national tv) sammen med medieuddannelser og et mediemiljø. Dermed blev der skabt synergieffekter og et kreativt miljø omkring medie og mediedesign.

En væsentlig pointe er, at de bevidst arbejder med at håndtere kompleksitet - også over årene. Der er ingen quickfix, og derfor kræver det både tålmodighed og beslutsomhed ud fra en klar strategi.

Organisering:

Arbejdet blev organiseret i en særlig projektorganisation, som tog udgangspunkt i både den kommunale normalorganisation og de investorer og interessenter, som skulle bidrage til udviklingen.

Ilmar nævnte, at det bærende princip for organiseringen er: Alle skal vide, at de er en del af lederskabet af transformationen – bygherrer, den kommunale organisation, staten, universitetet etc.

Ilmar stod for en gennemskelig og transparent kommunikation og proces. Så alle interessenter ved, hvad der sker og ikke læser om det i avisen.

- Der blev nedsat 5 grupper, som Ilmar og kommunen løbende havde møde med. Kommunen påtog sig rollen som facilitator.
- En af grupperne bestod af bygherrer, hvor øvelsen i første omgang gik på at skabe tillid, mellem bygherrerne. Det lykkedes efter et antal møder at skabe tilliden, og det førte til fælles udvikling og initiativer.
- Kommunen turde stille krav til kvalitet, og sammen fandt bygherrerne ud af at skabe værdi. Kommunen og private investorer og developere samarbejdede om udviklingen de semioffentlige og offentlige rum. Veje, stier og grønne arealer blev realiseret gennem fælles beslutninger og investeringer.
- Et særligt greb var, at de mødtes på neutral grund og ikke på kommunen.

Malmø er gået fra en befolkningssammensætning med mange gamle til mange unge. Og befolkningstallet er på få år steget fra 280.000 til 350.000 indbyggere.

FREDAG 17. JUNI 2022

Sluseholmen København – oplæg om Sluseholmen v/Bjarne E. Jensen, Dansk Arkitektur Center

Der blev fortalt om områdets brogede historie.

Den nye bebyggelse var planlagt ud fra et dogmeprincip. Bl.a. skal alle have udsigt til vand.

Transport skal kunne foregå med båd, og biladgang er nedprioriteret. Trafiksystemerne skal være blandede.

Husene skal være høje og smalle og i forskellig arkitektur, hvor hver enkelt bygherre bestemte selv inden for de rammer, der var udstukket i dogmerne.

Det har givet et spændende varieret og alligevel harmonisk udtryk i byen.

Dogmeprincippet kan have medført, at når alle skulle have udsigt til vand blev det glemt, at der også skulle være pladser og parker, hvor beboerne og besøgende kan mødes.

Det var forsøgt løst med offentlig adgang til gårdrummene. En løsning, som beboerne ikke var ubetinget glade for.

Havnefronten var kommet til at fungere som det sted, hvor beboerne mødes.

EVALUERING

Turens mål om at se Malmøs udvikling som inspiration for den kommende udvikling af Esbjerg blev indfriet.

Vi så

- en by, hvor beboelse, uddannelse, by- og kulturliv og handel var blevet koncentreret med centrale placeringer.
- en by omdannet fra industriby til vidensby.

Vi så

- at koncentrere og samle funktioner giver byliv, f.eks. uddannelse, ungdomsboliger etc.
- at ny arkitektur og bebyggelse kan være af lige så høj kvalitet som den gamle. Vær ikke bange for nyt.
- at gode byrum er nødvendige for at folket mødes.
- at unge under uddannelse skaber byliv.
- at planlægningstiltag kan være betydelige for at bylivet flourerer.
- at man kan bygge koncentreret og højt, når det gøres rigtigt.
- at tæt byggeri skaber socialt samvær på den gode måde.